

Dømt til at lege

På Kærgårds birketing tog ting- og birkeskrivere *Jørgen Rask* i *Hyllerslev* den 22. april 1642 på lensmanden *Gregers Krabbes* vegne en dom over *Hans Christensen* i *Kærgård*, *Aal sogn*, og *Therben Thamesen* i *Lønne*, fordi de »mutvillig har dennem forholden« og ikke var mødt til mønstring, skønt de var blevet tilsagt.

Birkedommeren *Chr. Madsen* i *Lundtarp* (Søndertarp, Lunde sogn) dømte da, at de to anklagede skulle »lege med hverandre, og hvilken én af dem, som taber, at straffes på Bremerholm en tid lang, indtil de (han) af høje øvrighed derfra kan blive benådet.«

»Lege« er her brugt i en anden betydning end den ordet nu gerne bruges i: at more eller forlyste sig. Når »legen« for den enes vedkommende ville ende med arbejde i jern på Bremerholm, forstår vi, at hensigten er ikke bare lystighed og tidsfordriv. Men ordet kunne i gamle dage også betyde andet. Det kunne betyde: bevæge sig. »Er ilden stoor os streng, da bobler vand oc leger.« Og det kunne betyde at spille på et musikinstrument. »Ieg haffde da kiøbt mig et clavicordium, så leegte ieg psalmer, oc hun sang,« skriver *Leonora Christina* i »Jammersmindet.«

Det kan også bruges med den betydning af at spille, som vi kender fra folkevisen: »Og hør, du favre gangerpilt leg tavlebord med mig!« Brugt på samme måde findes det bl. a. i *Kolderup—Rosenvinges* »Samling af gamle danske Love«: »Ængin man mo taflæ leghe eller doble.« Og i *Stephanius'* »Nomenclator« siges det, at *alea* betyder »bretspil eller allehånde leeg med terninger.«

Dommens mening er da den, at Hans Christensen og Therben Thamesen skal som straf for deres forseelse — ikke kaste lod — men kaste terning, og den tabende skal sendes til Bremerholm en tid lang.

Det er en sjælden dom at finde i en tingbog.

Når dommen i det hele taget findes der, hænger det sammen med, at det er en militær straffesag. Inden for hæren kunne en sådan leg eller spil — endog med livet som indsats — undertiden bringes i anvendelse.

Hvordan denne sælsomme leg formede sig godt 100 år senere, får vi klar besked om i Frederik Vs krigs-artikels-brev for landtjenesten ved søetaten 29/7 1756. På lignende måde er det antagelig foregået 1642. Justitssergeanten mødte med en tromme, som foroven var forsynet med en opstående rand på en hånds bredde, samt to terninger og et træbæger. Auditøren kalder da en delinkvent frem og lader ham gøre et kast; trommen med den høje kant har tjent som bord; auditøren noterer tallet, mens delinkventen har ret til at efterse, at øjnene bliver rigtig talt. Derefter kaldes den næste frem, og således vedbliver man til alle delinkventerne har kastet. Tabes en terning på jorden eller kommer til at ligge over den anden, eller nogle af spillerne får lige mange øjne, kastes der om. Når »legen« er forbi, har den, der har fået færrest øjne »forspildt sit liv.« »Desårsag skal den, som tabte, til skarpretteren overleveres.«

En enkelt gang blev dette militære spil om liv og død anvendt af civile, nemlig i en falskmøntersag 1777, endog efter forslag af Højesteret.*)

---

*) Se Villads Christensen: De jyske Falskmøntere i Jydske Sml. 4. rk. IV, 39—73.

Selv om det ikke gjaldt livet for vore to unge mænd, der udeblev fra mønstringen, var det dog også for dem et dyrt terningekast!

H. K. Kristensen.
